

Hana Bořkovcová – Cizí holka

Kačka zaloví rukou v kapse a lekne se. Klíč tam není. Ani tam nemůže být, protože Káče právě dírou, která v té kapse je, prolezla celá ruka. Takže jestli v téhle kapse ráno byl, nezůstal tam asi dlouho. Kačka začne zuřivě přehrabovat tašku, až se píchne o kružítko. Vztekle do tašky kopne, jenže je jí jasné, že tím se do bytu nedostane. A Káča se tam potřebuje dostat, a hezky rychle, protože má takový hlad, že si možná začne vařit vlastní boty, jestli nenajde nic lepšího, jako to bylo v tom filmu. Taky, když se to tak vezme, ještě dneska nejedla a teď je půl třetí. Snídaně se u nich většinou nevedou a svačiny do školy už vůbec ne. Obědy na tenhle měsíc zaplacené nemá. Ostatně na ten minulý je taky neměla. Když se o to třídní začala zajímat, řekla jí, že máma teď chodí z práce už po druhé, takže spolu obědvají doma. Protože co je třídní do toho. Ať nemá péči, rozčiluje se Káča a kopne do tašky znovu. Jenže ty zavřené dveře se tím nijak nedají přivést z míry. Spíš jako by se jí pošklebovaly. To upatlané a odřené místo kolem zámku, které vypadá jako jednooký dědek, na ni posměšně mrká. Káča si začne pískat, aby těm dveřím a každému, kdo by šel náhodou kolem, bylo jasné, že si z téhle situace nic nedělá. Kdyby si taky měla z každé situace něco dělat – A by to pískání vypadalo přesvědčivěji, strčí si obě ruce do kapes. Klíč je v té levé. Ty seš ale blbec k pohledání, osloví Káča sama sebe, když si představí to marné dolování v tašce, ale nálada se jí rázem zlepší. Z jakéhosi nejasného důvodu má dojem, že najde na stole kastrol guláše. Dostala už při matice strašnou chuť zrovna na guláš.

Máma doma není, a ani nemá být, protože má tenhle týden odpolední. Ale v práci taky není, jak zjistí Káča jediným zkušeným pohledem pod postel, kde se válí taška, kterou si máma obvykle bere do práce. Když tam jde. Dokud byla Kačka ještě malá a hloupá, měla vždycky radost, když máma zůstala doma. Prostě ráno zvonil budík – a máma nevstala. Bylo to bezvadné. Kačka si přinesla do postele housku, nebo třeba někdy i kus párku nebo talíř studené polívky, která zůstala do včerejška na stole, v klidu se najedla a spala dál, nebo si hrála s medvědem, který měl jen jedno oko, až z toho usnula. A takhle to bylo třeba tři dny za sebou. Někdy i čtyři. – Proč jsi tu zase minulý týden nebyla? ptala se paní učitelka ve školce. – Maminka se mnou zůstala doma, říkávala Kačka pyšně. Paní učitelka vrtěla hlavou, ale děti Káče záviděly, protože musely do školky pořad a pořad. Jo. Jenže už tehdy občas nebyla doma ani polívka, ani jedna noha od párku. A někdy třeba Káča nebyla ve školce, protože ji tam máma nedovedla, ale doma s ní taky nezůstala. Kačka si zkoušela hrát s medvědem a říkat si, že je to pořad lepší než ve školce, ale když to trvalo moc dlouho, nevěděla už sama, jestli je to lepší. A když to úplně přestala vědět, začala obvykle brečet. Teď už si to všechno moc přesně nepamatuje, ale zdá se jí, že když hodně dlouho brečela, objevila se pak někdy paní Kratochvílová, co pořad ještě bydlí ve vedlejší bytě, a někam ji odvedla. Asi k sobě. A někdy se místo paní Kratochvílové objevila babička, a to bylo mnohem lepší. Protože babička měla Káču ráda. Fakt. A i když Kačka už vlastně neví, jak vypadala, tohle ví určitě. A taky to, že často brečela hlasitěji, než bylo vlastně nezbytně nutné, protože věděla, že babička přichází z mnohem větší dálky než paní Kratochvílová. Takže když ji člověk nutně potřeboval přivolat, musel se snažit.

Káča se rozhlédla po prázdné kuchyni. Žádný kastrol s gulášem tady samozřejmě není. Jen několik neumytých hrnců a špinavých talířů. A neustlaná postel. Ta postel Káču rozezlí na nejvyšší míru. Jestli si máma myslí, že ji ustele, tak se moc mylí. Protože ona si tu svou vedle v pokojíku ustlala. A na tuhle se ani nepodívá.

Kdyby se teď odněkud zase vynořila babička, myslí si Káča, tak by udělala kravál. Jenže babička už se neobjeví. To si jen tak občas člověk představuje – Protože už strašně dávno definitivně zmizela.

Kačka najednou zjistí, že tu postel přece jen ustala. Asi proto, že neustlané postele jí jdou ze všeho nejvíc na nervy. Vlastně ze všeho nejvíc ne. Ta zářivě zlatá silonová paruka, která leží na jediném čistém kousku stolu mezi špinavým nádobím, jí jde na nervy ještě o kus víc. Když si ji máma takhle připravila, znamená to, že se chystá večer vyrazit. To se určitě vrátí ráno a zítra se do práce zase nejde. Káča se podívá do otevřené kredence. Je tam třetí upomínka za

nezaplacenou elektřinu. Takže jim ji asi brzy vypnou. Kačka už není malá, aby se v noci bála, jenže sedět tu celé večery sama potmě není stejně nic příjemného. Ale co. Ještě ji nevypnuli. Káča se rázně obrátí k té kredenci zády. Starat se bude o to, co bude zítra, je blbost. To by si člověk vystaral nejvýš tak mozol na mozku. A kromě toho jde teď o to, najít něco k jídlu. Ve skřínce, kde by to něco mělo být, je pusto a prázdno. Jenže máma obvykle nedává věci tam, kde mají být.

Čtvrťka trochu zánovního chleba se opravdu najde na židli u postele. A na okně je otevřená sklenice se zbytkem marmelády. Kačka si tedy ukrojí pořádný krajíc a pak si jej váhavě namaže. Před chvílí měla sice dojem, že by snědla i vlastní boty, jenže boty možná člověku nějak připomínají guláš. Rozhodně ne marmeládu a vůbec nic sladkého. Ale to je fuk. Káča si odhodlaně napatlá zbytek marmelády na druhý krajíc. Tu patku si nakonec osolí, aby neměla tak sladko v puse. Jenže patka, jak se nakonec ukáže, je tak tvrdá, že se nedá ukousnout, a Kačka to taky radši ani moc nezkouší, protože ji už několik týdnů bolí zub.(...)

Druhý den Kačka zjistí, že máma odešla úplně, v bytě zůstaly jen Kaččiny věci, elektriku už odpojili, nemá si čím zatopit a k jídlu nezůstalo nic. S pomocí paní Kratochvílové se dostává do dětského domova. Tady pracuje jako lékařka „teta Gabi“, rázná a nápaditá žena, která dostává jistý nápad.

Ten kluk, který jim otevřel, byl o dost větší než Kačka. (...)

„Ahoj,“ řekl. Neznělo to, jako by se zrovna chystal vyskočit radostí.

Kdo by se taky radoval, když vidí naši paní doktorku, napadlo Káču.(...)

„Ahoj,“ ozvalo se slabě za jedněmi dveřmi a paní doktorka jimi vpochoďovala dovnitř.

Stáli teď v kuchyni, kde se Kačka octla jaksi bez vlastního přičinění, asi proto, že tam byla dovlečena. Ten kluk vešel za nimi.

„Tak tady ji máte,“ řekla teta Gabi. „Jmenuje se Káča Šraňková. Tedy zatím.“ Pak se nedbale obrátila ke Kačce, která úžasem ztratila řeč, takže by nebyla mohla promluvit, i kdyby jí náhodou bylo jasné, co chce vlastně říct. „Tohle je Petr,“ oznámila jí. „A to je – zkrátka jeho máma. Pepík není doma?“

„Ne – není,“ řekla ta Petrova máma. „Říkal, že dnes přijde pozdě –“

„Taky ho na nic nepotřebujeme.“

Kačce se zdálo, že to zní, jako by se bylo paní doktorce ulevilo. Ten Pepík, napadlo ji, musí stát za to, ať už je to kdo chce. Když se ho bojí i paní doktorka – Představila si ohromného chlapa s vražedným pohledem, něco mezi řezníkem a gangsterem, kterého viděla v biografu, a otrásal se. Bylo to vůbec všechno jako v biografu, nebo spíš jako v nějakém děsivém snu, když se člověku zdá něco hrozného, čemu nerozumí, a pořád se snaží pochopit to nebo se probudit, ale nejde to. (...)

V pokoji se paní doktorka usadila do křesla, ale ostatní zůstali stát. Jako by taky čekali katastrofu a chtěli jí raději čelit vstoje. (...) Vypadají dokonale vyděšeně, pomyslí si Kačka. Možná že ještě víc než ona sama. Hned je jí o trochu líp.

„Gabi -,“ řekne ta Petrova máma, ale hned přestane, jako by nevěděla, jak dál.

„Hele, teto,“ začne ten kluk.

Tak je to jeho teta, myslí si Kačka. To máš teda bezvadnou tetu. Podívá se s očekáváním na něj, ale nedoví se, co chtěl říct, protože mu teta Gabi okamžitě skočí do řeči.

„Dnes je pátek,“ oznámí jim. „Vlastně by tu napoprvé měla zůstat jen do neděle večer, ale to už jsem zařídila. Má trochu rýmu – samozřejmě jí houby je -, ale napsala jsem, že má být do čtvrťka doma, aby nemusela do školy. Tak máte čas se tu navzájem omrknout a zvyknout si na sebe.“

Kačka najednou zjistí, že je zase schopná mluvit. „Na co si má kdo zvyknout? Proč jsem tady? Mě nebude nikdo vomrkávat.“

Máma si najednou sedne na nejbližší židli.

„Co kdybyste si vy dva taky konečně sedli na zadní část?“ navrhone teta Gabi. „A tobě teď něco povím,“ obrátí se na Kačku. „Už mě doufám znáš natolik, abys věděla, že ráda mluvím jasně. Když tě dodali k nám do domova, začali hledat tvou mámu. To se tak vždycky dělá. Pro

pořádek. Najít ji nebyl žádný problém. Jestli se chtěla ztratit tak, aby ji žádný nenašel, asi na to neměla dost filipa. Tak se jí zeptali, co se má s tebou stát a jestli si pro tebe hodlá přijít. Oznámila jim, že nehodlá a že ji těší, že je o tebe v domově postaráno. Neměla by námitky, kdyby tě chtěl někdo adoptovat. Rozumíš tomu?“

„Ne,“ řekne Kačka.

„Tak ti to povím česky,“ oznámí teta Gabi, jako by až dosud byla mluvila turecky. „Prostě se na tebe vykašlala.“

Kačka se ohlédne, protože z té židle, kde sedí Petrova máma, se ozval podivný zvuk. Jako by někdo zalapal po dechu. Ale to se možná Káče jen zdálo. Ta cizí máma se prostě chystala něco říct. Až do té chvíle toho moc nenapovídala, ale teď najednou prohlásila tak rázně, že i Káče, která ji přece neznala, to připadalo jaksi překvapivé.

„To už stačí,“ řekla jenom, ale Káča si s uspokojením všimla, že Gábinka v tom svém křesle nadskočila, jako by si byla zrovna sedla na napínáček. Ten kluk na židli taky, ale kupodivu při tom vypadal velice spokojeně. Máma jim nevěnovala pozornost a obrátila se ke Káče.

„Jestli tu chceš do toho čtvrtka zůstat, Kačko, budeme rádi. Do školy nemusíš, tak si dáš pár dní volno, zbavíš se třeba té rýmy a ode všeho si trochu odpočineš. Co říkáš?“

Káča kývla dřív, než si to stačila uvědomit. Udělala to vlastně jen proto, že se na ni ta máma přitom usmála tak nejistě, že to Kačce hned vrátilo aspoň půlku jejího sebevědomí. A to už nutně potřebovala.

„Nic jí není,“ zavrčela teta Gabi. „A od čeho by si, prosím tě, měla odpočívát?“

„Ty jsi navrhla, aby tu do čtvrtka zůstala.“

„Zatím,“ zabručela zase Gábinka hrozivě. Pak se obrátila ke Kačce. „Jestli se ti to nelíbí, můžeš se vrátit se mnou a zůstat v domově. I když mám dojem, že by se tam bez tebe docela klidně obešli.“

Káča by se samozřejmě radši vrátila. K Ireně a k Dáše a vůbec – V domově už všechny zná. A všechno si tam uspokojivě zařídila. Proč by měla zůstat u těchhle docela cizích lidí – A to ještě neviděla toho Pepíka –

Gábinka jako by si na něj taky najednou vzpomněla. Mrkla na hodinky a začala pospíchat.

„Tak co? Rozhodli jste se konečně? Už nemám čas se tu vybavovat. Jdeš se mnou?“

Kačka má najednou zvláštní pocit, že by si to teď paní doktorka přála. Od té chvíle, co ta máma Kačce navrhla, aby zůstala. Káča nijak netouží po tom, udělat paní doktorce radost. (...)

BOŘKOVCOVÁ, Hana. *Tři cvoci a cizí holka*. Dotisk 1. souborného vydání. Praha: Albatros, 1987.

- 1) Kolik bylo Kačce a jaká byla?
- 2) Jakým problémům čelila?
- 3) Jak dlouho?
- 4) Kdo jí občas pomáhal?
- 5) Je z ukázky poznat doba, ve které se příběh odehrává? Je důležité znát dobu?
- 6) Jaký nápad teta Gabi dostala?
- 7) Kdo byl Pepík? Byl opravdu tak hrozný? Bála se ho skutečně teta Gabi?
- 8) Zůstala Kačka u nové rodiny?
- 9) Proč nejsou v první části uvozovky?
- 10) Ačkoliv příběh pojednává o poměrně krušném životě malé holky, je tu spousta humorných momentů. Vyhledej nějaké (slovní i situační).
- 11) Jaký jazyk je použit?

Řešení:

- 1) O věku není v ukázce zmínka (jinak byla v sedmé třídě). Byla samostatná, přemýšlivá, brala věci tak, jak jsou, a nelitovala se, byla přímá a vstřícná
- 2) Tzv. zanedbání péče – máma ji nezajistila dostatkem jídla, nevodila ji do školky, nestarala se, jestli byla ve škole, neplatila za elektriku...
- 3) Už od školky, od mala – ani nepamatovala na lepší časy.
- 4) Babička a sousedka Kratochvílová.
- 5) Ne. Je to jedno, takový příběh se odehrává stále znova a znova bez ohledu na dobu. Kniha napsaná v roce 1977.
- 6) Dovést Kačku do rodiny svého bratra. Její švagrová je totiž moc hodná paní, která veškerou svou péči věnuje manželovi a synovi Petrovi. Jenže má moc času přemýšlet a trápit se různými starostmi. A Petr i jeho otec jsou podle tety Gabi hýčkaní až moc. Pomoci by jim mohlo, kdyby se museli starat o někoho, kdo to skutečně potřebuje...
- 7) Petrův táta. Nebyl vůbec hrozný, byl to hodný muž. Teta se ho nebála, jen se asi nenechal tak snadno udolat jako jeho žena.
- 8) Ano. S novou rodinou se rychle sžila a Petrovi pomohla dořešit případ jeho kamaráda, který podlehl špatnému vlivu spolužáka.
- 9) Tato část se odehrává Kačce v hlavě.
- 10) Mozol na hlavě, zánovní chleba, máma nedává věci, tak kam patří, Gabi nadskočila, jako by sedla na napínáček...
- 11) Spisovný, hovorový i nespisovný, nespisovně mluví hlavně Kačka, ostatní převážně spisovně. Její nespisovný jazyk má vyjádřit, že je zanedbaná i v této oblasti.